

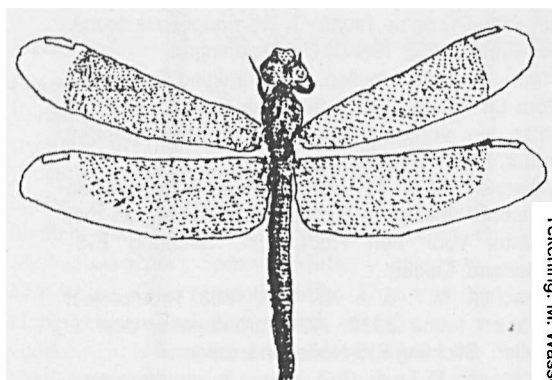
Tropische *Neurothemis fluctuans* (Fabricius) in Nederlandse plantenkas

M. Wasscher & E. Goutbeek

Op 2 september 1997 verzamelde de tweede auteur, werkzaam bij het Noorder Dierenpark in Emmen, in één van de kassen aldaar ('Het Plantenrijk') een fraaie *Sympetrum*-achtige libellensoort met grotendeels bruin gekleurde vleugels. Deze werd aan de hand van de bruine vleugeltekening en de geringe grootte (een totale lengte van slechts 35 mm) door de tweede auteur als *Neurothemis fluctuans* (Fabricius) gedetermineerd. Het afgelopen jaar was het water in de plantenkas in het Noorder Dierenpark ingericht met waterplanten afkomstig uit Thailand. De Nederlandse firma die de waterplanten geleverd had heeft daar eigen kweekvijvers. Deze geïmporteerde waterplanten zijn dan ook ongetwijfeld de bron waarmee de libel naar hier gekomen is. Dat klopt met de verspreiding van de soort, die voorkomt in India, Birma, Thailand, Maleisië en Indonesië. Op 30 september 1997 werd wederom een individu van deze soort in de kas gevangen, ditmaal een vrouwtje.

Het komt vaker voor dat tropische libellensoorten in Nederland worden waargenomen, die als larve of ei met plantenmateriaal zijn binnengebracht. Zo bericht LIEFTINCK (1978) over

vijf individuen van de tropisch-Aziatische gomphide *Ictinogomphus decoratus melaenops* (Sélys) die in een aquarium uit larven waren opgekweekt. In het Nationaal Natuurhistorisch Museum staan ook nog verschillende uitheemse juffers, waaronder enkele van het geslacht *Ceriagrion* en *Agriocnemis femina* (Brauer), die door JEAN BELLE in een aquarium met tropische vissen in Velp zijn verzameld (WASSCHER *et al.*, 1995). Ook elders in Europa zijn exotische libellensoorten gevonden. Zo was de huidige vondst van *N. fluctuans* niet de eerste voor Europa. Ze was in 1984 al, als één van vijf soorten gedurende twee jaar, gevonden in een aquariumwinkel in Tampere, Finland (VALTONEN, 1985). In Noord-Londen zijn in kassen in een periode van zeven jaar zelfs tien soorten, afkomstig uit Singapore en Florida, gevonden (BROOKS, 1988). Waarnemingen van exotische libellen zijn niet beperkt tot de gematigde streken. JACQUES BELLE verzamelde vlakbij het internationale vliegveld van Suriname bij Zanderij een individu van de Zuidoost-Aziatische *Tramea basilaris burmeisteri* Kirby (mon. meded. JEAN BELLE). Deze kan daar eigenlijk alleen met een vliegtuig terecht zijn gekomen, hoewel het een krachtige vlieger is die op de Wereldzwerper (*Pantala flavescens* (Fabricius)) lijkt. Al deze voorgaande meldingen betreffen incidentele waarnemingen van dieren die zich waarschijnlijk niet succesvol konden voortplanten. Er zijn echter ook enkele gevallen van import bekend die zich wel succesvol hebben voortgeplant. Het bekendste geval is de Aziatische vuurlibel (*Crocothemis servilia* (Drury)) die in augustus 1977 in Zuidoost-Florida werd gevonden. Voortplanting ter plaatse was zeker gezien de aanwezigheid van vier patrouillerende mannetjes en enkele tamelijk jonge individuen (PAULSON, 1978). Binnen zeven jaar heeft de soort zich in Florida enorm uitgebreid. Één van de populaties ligt op 250 kilometer afstand van de eerste locatie (DAIGLE & RUTTER, 1984). Op Hawaii zijn ooit drie Noord-Amerikaanse libellensoorten uitgezet (PAULSON, 1978).

Tekening: M. Wasscher

Figuur 1.
Mannetje *Neurothemis fluctuans*, naar een foto in PINRATANA *et al.* (1988).
Neurothemis fluctuans, male

Na deze toevallige waarneming in het Noorder Dierenpark zijn daar stemmen opgegaan om naast de zeer succesvolle 'Vlindertuin' met tropische vlinders ook enkele tropische libellensoorten in één van de kassen rond te laten vliegen.

*Marcel Wasscher
Minstraat 15bis
3582 CA Utrecht
e-mail: wasscher@xs4all.nl*

*Erwin Goutbeek
Ruinerbrink 240
7812 RN Emmen*

Literatuur

- BROOKS, S.J., 1988. Exotic dragonflies in north London. *Journal of the British Dragonfly Society* 4(1): 9-12.
- DAIGLE J.J. & R.P. RUTTER, 1984. New county records for *Crocothemis servilia* (Dru.) from Florida, United States (Anisoptera; Libellulidae). *Notulae odontologicae* 2(4): 63.
- LIEFTINCK, M.A. 1978. Over een onopzettelijke kweek van een tropisch-Aziatische libel uit een verwarmd aquarium in Nederland. *Entomologische Berichten, Amsterdam* 38(10): 145-150.
- PAULSON, D.R., 1978. An Asiatic dragonfly, *Crocothemis servilia* (Drury), established in Florida (Anisoptera; Libellulidae). *Notulae odontologicae* 1(1): 9-10.
- PINRATANA, BRO.A., B. KIAUTA & M. HÄMÄLÄINEN, 1988. List of the Odonata of Thailand and annotated bibliography. The Viratham Press, Bangkok.
- VALTONEN, P., 1985. Exotic dragonflies imported accidentally with aquarium plants to Finland. *Notulae odontologicae* 2(5): 87-88.
- WASSCHER, M., R. KETELAAR, M. VAN DER WEIDE, A. STROO, V. KALKMAN, N. DINGEMANSE, H. INBERG & I. TIELEMAN, 1995. Verspreidingsgegevens van de Nederlandse libellen. Samengesteld door NJN, JNM, NLO & EIS. Bijlage Nieuwsbrief EIS-NL, 23 (1995). 1-80.

Summary

Wasscher M. & E. Goutbeek, 1997. Tropical *Neurothemis fluctuans* (Fabricius) in a Dutch greenhouse. *Brachytron* 2(1): 16–17.
In September 1997 two adults of the Southeast Asiatic *N. fluctuans* were collected in a greenhouse in Emmen Zoo, The Netherlands. The greenhouse is part of a permanent exhibition of tropical flora, including waterplants which had recently been imported from Thailand. The individuals have undoubtedly been transported with these plants as larvae. A short review of records of exotic dragonflies in The Netherlands, Europe and elsewhere is given.

Keywords

Odonata, Libellulidae, *Neurothemis fluctuans* (Fabricius), exotic, greenhouse, The Netherlands